

Regeringskansliet
Miljödepartementet

Yttrande över utredningen Vägen till en klimatpositiv framtid, SOU 2020:4, dnr M2020/00166/KI

Sammanfattning:

- Sveaskog anser att det är felaktigt att kalla utredningen för Vägen till en klimatpositiv framtid då utredningen framför allt handlar om hur Sverige ska verka för att maximera bokföringen inom LULUCF-sektorn, inte hur vi går mot en framtid där vi minskat vårt fossilberoende och därmed vår klimatpåverkan.
- Ovanstående utgångspunkt innebär att åtgärder kopplade till skogen som föreslås i utredningen främst är inriktade på ökad kolinlagring. Skogens och skogsbrukets viktiga roll för att Sverige ska kunna ställa om till en bioekonomi blir i utredningen sekundärt trots att det tydligt ingår i utredningsdirektivet att hänsyn ska tas till målkonflikter som finns mellan ökad kolinlagring i skog och mark och en utvecklad bioekonomi.
- Sveaskog anser att utredningen generellt har ett väldigt kortsiktigt perspektiv med fokus på vilka åtgärder som kan uppnås till 2045. I både ett klimatperspektiv och i skogliga sammanhang är 25 år en kort tidshorisont. Även om svensk skog på kort sikt med minskat brukande skulle kunna bidra till stora kolinlagringar så bör svenska klimatstrategier vara inriktade på hur vi använder skogen för att ställa om till en framtidssäkrad biobaserad ekonomi, inte hur vi på kort sikt ska kunna använda skogen för att "buffra" för fortsatta fossila utsläpp.
- Svensk skog och skogsbruk har mycket stora möjligheter att öka sitt bidrag till klimatomställningen och en utvecklad bioekonomi. Dessa möjligheter är bara till viss del omnämnda och utredningen väljer medvetet att inte ta ställning till denna potential vilket Sveaskog anser är anmärkningsvärt.

Övergripande synpunkter:

Helhetsperspektiv saknas

Utredningen har haft i uppdrag att föreslå en strategi för hur Sverige ska uppnå negativa utsläpp av växthusgaser efter 2045. I utredningsdirektivet anges tydligt att utredningen ska uppskatta den sammantagna realiserbara kostnadseffektiva potentialen för LULUCF-sektorn att bidra till uppfyllandet av såväl klimatmål som negativa utsläpp. En förutsättning för att Sverige ska uppnå negativa utsläpp är att vi lyckas genomföra betydande utsläppsminskningar enligt fastställda mål och kvarvarande utsläpp ska därefter kompenseras med kompletterande åtgärder som ökar kolupptag. Utredningen saknar dock helhetsperspektivet och beaktar endast kortfattat de areella näringarnas betydelse för att Sverige ska kunna uppnå sina mål om utsläppsminskningar vilket är grundförutsättningen för att Sverige ska kunna bli klimatneutralt. Istället finns i utredningen ett ensidigt fokus på potentialen för ökad kolinlagring inom markanvändningssektorn. Substitutionseffekter som uppstår i andra sektorer när skogsråvara kan användas för att ersätta fossila resurser omnämns i mycket begränsad omfattning och är såvitt Sveaskog kan bedöma inte kvantifierade, trots att det finns gediget kunskapsunderlag kring detta. Negativa utsläpp är viktiga men får inte användas för att möjliggöra fortsatta fossila utsläpp. Med anledning av det snäva perspektivet som utredningen antagit anser Sveaskog inte att rapporten ska ses som en generell vägledning för svensk klimatstrategi.

Utgångspunkt i LULUCF leder till kortsiktiga strategier med fokus på ökad kollagring

Utredningens utgångspunkt i LULUCF-bokföringen har flera nackdelar. Svensk skogsråvara bidrar med betydande klimatnytta dels genom substitutionseffekter i andra sektorer, dels genom den kollagring i skogsprodukter (HWP) i andra länder som sker när svenska skogsprodukter går på export. Denna klimatnytta faller bort i bokföringsmodellen för LULUCF och blir därmed också sekundärt i utredningen, därav utredningens starka fokus på kollagring. Tidsperspektivet i utredningen utgår från de klimatpolitiska målen som är fastställda fram till 2045 (2050 på EU-nivå). I både ett klimatperspektiv och i skogliga sammanhang är 25 år en kort tidshorisont. Sveaskog anser att klimatstrategier måste ha ett längre tidsperspektiv än så och tydligt beakta *hur* vi kan ställa om till ett fossilfritt samhälle. Eftersom det idag saknas en gemensam bild av hur omställningen ska ske är det enklare att utforma strategier för delmål, som mål för kompletterande åtgärder vilket utredningen främst adresserar. Sveaskog ser dock att det finns en stor risk för att fokus på kortsiktiga klimatmål leder till suboptimala strategier för en långsiktig klimatomställning.

Potentialen till ökad kolsänka med tillväxthöjande skötselåtgärder i skogsbruket bör tydligare lyftas fram

Trots att det med tillväxthöjande skötselåtgärder i skogsbruket finns en stor potential till ökad kolsänka och för att öka skogssektorns bidrag till att uppnå nationella klimatmål och bidra till en utvecklad bioekonomi väljer utredningen att endast kortfattat beskriva dessa möjligheter. Utredningen tar inte ställning till denna potential och redovisar inte heller några åtgärdsförslag kring detta. Med tanke på vilken hög potential för både ökande kolförråd och ökade virkesuttag som finns i tillväxthöjande skötselåtgärder både på kort

och lång sikt bör utredningen lyfta fram det som prioriterat och exemplifiera detta med åtgärder som ex gödsling av skog, effektiv skogsvård och förädlat plantmaterial (exempelvis på s. 181). Sveaskog anser också att utredningen bör tydliggöra att ökade virkesuttag från skogen är en förutsättning för att Sverige ska uppnå sina klimatmål om utsläppsminskningar. Exempelvis förutsätter genomförandet av färdplanerna inom Fossilfritt Sverige ökad användning av produkter och energi från skogsråvara.

Ökad kollageruppbyggnad är en osäker klimatstrategi

Utredningen har analyserat möjligheterna till ökad kolinlagring genom att öka arealerna skyddad skog. På kort sikt finns en betydande potential för kollageruppbyggnad i svensk skog genom att minska brukandet. Sveaskog anser däremot att det är en högst osäker klimatstrategi, vilket bör förtydligas ytterligare i utredningen, med tanke på att detta kollager snabbt kan förstöras genom bränder, stormar eller insektsangrepp. Inte minst de omfattande insektsskadorna i Centraleuropa förra året är ett bevis på att det är en riskfylld strategi vilket bör betonas i utredningen. Dessutom skulle det betydligt minska Sveriges möjligheter att ställa om till fossilfrihet. Vidare ökar det risken för s k *carbon leachage*, d v s när vi minskar brukandet i Sverige så ökar brukandet i andra länder med lägre krav på ett hållbart skogsbruk vilket varken gagnar klimatet eller den biologiska mångfalden på global nivå. Sveaskog anser att svenska klimatstrategier bör fokusera på hur vi hållbart kan använda skogen för att minska vårt fossilberoende, inte hur vi kan använda skogen för att minska effekterna av vårt fossilberoende.

Viktigt med förstärkta insatser mot skogsskador

Sveaskog instämmer i slutsatserna om vikten av att säkra befintliga kollager i stående skog med tanke på ökad risk för storm-, insekts, brandskador m.m. I detta sammanhang kan även arbetet för att minska viltbetesskador tilläggas som medför produktionsförluster och stor påverkan på biologisk mångfald. Bolaget ställer sig även positivt till att utredningen lyfter fram behovet av ökad forskning kring hur olika klimatinducerade skogsskador kan begränsas.

Förtydliga antaganden avseende potentialen mot återvätning av torvmarker

Återvätning av torvmarker framförs som en effektiv åtgärd för att minska utsläpp av växthusgaser från markanvändningssektorn och utredningen föreslår att minst 100 000 hektar skoglig dikad torvmark ska återvätas till 2040. Sveaskog delar bedömning att våtmarksrestaureringar är en prioriterad åtgärd ur en ekologisk synpunkt men anser att kunskapsläget när det gäller klimatnyttan är ofullständig och behöver kompletteras innan arealmål fastställs. Sveaskog anser vidare att utredningen bör förtydliga vad siffran 100 000 hektar grundar sig på, i synnerhet med tanke på att Skogsstyrelsen bedömer att den arealen möjligen kan återvätas till 2050. Med tanke på att stora arealer historiskt dikade torvmarker inte har fungerande diken så finns en risk att uppskattningen av potentialen med denna åtgärd överskattas. Särskilt med tanke på att utredningen inte har beaktat åtgärdens effekter på minskad virkesproduktion och därmed skogsråvarans klimatnytta i form av substitution och kollagring i samhället. Sveaskog anser att referenshanteringen generellt är bristfällig i utredningen och finner det anmärkningsvärt att det i vissa fall refereras till enskilda tjänstemäns tyckande.

Synpunkter på förslag relaterade till bio-CCS

Sveaskog har inte mäktat med att i detalj studera förslagen kopplade till bio-CCS eller klimatkompensation. Bolaget är generellt positivt inställt till negativa utsläpp genom bio-CCS och ser att det finns goda förutsättningar för det i Sverige med tanke på att den utvecklade skogsindustrin gör att merparten av de biogena utsläppen från industrin är koncentrerade till relativt få punktkällor. Sveaskog instämmer därför med utredningen om att Sverige bör verka för att det inom EU utvecklas gemensamma långsiktiga styrmedel för att främja bio-CCS under förutsättning att det inte blir ett förstärkt incitament för fortsatta fossila utsläpp.

För Sveaskog

Fredrik Klang
Skogsbrukschef

Jessica Nordin
Klimat- och markanvändningsstrateg